

Цетиње, 17. октобра

Бригадир господин Јанко Вукотић дочекан је у Биограду срдечно. Како његов долазак, тако и повратак у ужу му отаџбину преко Крагујевца био је, захваљујући одушељењу братскога нам народа, у потпуноме смислу ријечи тријумфалан.

Ми смо браћу разумјели и откуцаји нашега срца били су одговор — истина одговор без ријечи, али топао. Разумјели смо их, јер у дочеку нашега Јанка гледали смо видљиве знаке љубави према Црној Гори; читали смо осјећаје хиљада и хиљада искрених српских срдаца, која су нам се отворила као књиге, у којима је исписана тајна душе народне.

Иста љубав испуњује наше груди и према браћи из Србије. Ми смо једна душа. Душа једна и неразлучна. Никоја сила не може је предвојити и један дио од другог отурити.

Било је покушаја да се она поцијепа и да се браћа разбрате, али је то остало само у покушају. Није се успјело. Доказ за то је овај стихијални пролом узајамне народне љубави овдје и тамо, без икаквога и ичијега посредовања, а на први сигнал опште опасности, која нам је загрозила.

Та љубав била је тако силна, да је као бујица, која јури с високих планина, понијела собом и оне, који су стајали на челу небратскога похода противу Црне Горе и њенога узвишеног представника, Књаза и Господара. Они се нијесу могли одупријети. Понесени, једина им је брига била да се не даду разбити о какву стијену, или да их вртлог не одвуче на дно, гдје ће бити затрпани. Јао њима кад би им се то десило! Не само што би сишли са позорнице јавне ријечи, него би их стигла и праведна казна за политику, којој се име налази записано у болницама, у којима народи болују. А и народи могу да болују, те још како!

Да би ту судбину избјегли, гипкошћу коју дају само тренуци велике личне опасности, они се преметнуше из кивних душмана у присну браћу и истрчаше на чело бујице. Први у злу, хоће први да буду и у добру, које њихово раније зло има да поправи. Из једне улоге у другу, и то за вријеме колико им је требало само да промијене бароку и одијело.

И сад слушамо поред громогласних излива чисте и искрене љубави народне, коју су рђави новинари хтјели неоправданом хајком на Црну Гору затровати, и њихова урнебесна клицања: Живјела Црна Гора! Живио Књаз и Господар Црне Горе Никола Први!

Доиста ријетка промјена сценирије и ријетка виртуозност карактера, који се за тренут ока згуж-

вају како год хоћете и акомодишу приликама макар и дијаметрално противним онима, у којима су дојуче играли прву улогу.

Ми, који смо научили да са овога поноснога српског стијења трезвено гледамо на ствари, примамо с радошћу тај срећни обрт, али не можемо пријећи границе наше традиционалне скромности. Она нам диктира да се за сада задовољимо само љубављу народном и оних од јавних радника, који су и досад љубав према Црној Гори покизивали. Осталима остављамо времена да на пошљедицама, које су нам до судили душмани српскога народа, увиде, колико су гријешили кад су националну политику српскога племена заснивали на раздору с Црном Гором и на покушају разорења њенога унутрашњег давнашњег мира, и то онда, кад су душмани журно копали гроб Босни и Херцеговини и будућности свега Српства.

Ми нијесмо сујетни; нијесмо жељни славе из уста оних, који су вицали да нас распну; ми се не можемо за то ни опити њиховим клицањем, да зато из историје избришемо њихов гријех. Све, што можемо, то је, да им праштамо. Али и ништа више. Задовољни смо с оним, што нам је братски народ у Србији показао. Наша су се срца с његовим стопила и ми смо опет једна душа, један народ. Као што смо живјели у увјерењу, и као што се ових дана на дјелу посвједочило, да нас ни једна сила не може раздвојити, тако ћемо у истом увјерењу живјети и даље вјеровати, да нас неће једно од другог отуђити, ако би се зли дуси — они исти, који су на нас дизали хајку, и који се за ноћ претворише у наше одушевљене пријатеље — и повампирили. А повампиреће се неки, у то не сумњамо.

Слава Богу, сад је све добро: то је једини зрачак радости у овој општој народној несрећи нашој. Ако буде бар од сад зреле политичке свијести, они жалосни призори, који су у пошљедњим мјесецима разбрађавали Србију и Црну Гору, неће се поновити, а оглашени ће бити очишћени од гријеха и предати суду историје. Она ће оцијенити свачијих гријех и измјерити тачно, шта смо оним раздором изгубили. Друкчије би стојала наша национална ствар данас, да смо у братском споразуму као стратегизу унапријед утврдили, шта се има радити за случајеве, које нам је душманин навјештавао. Данас би се у велико већ војевало. Али нама је преча била мржња од светог српског аманета и — данас тек крчимо пут који нас спаја, а који смо сами злоробом својом закрчили. Доцкан није, али се ипак много изгубило. Кад нас чека велики рад за бу-

дућност, нерадо се задржавамо на тробовима сахрањених нада. Једне се сахрањују, друге јављају. Засукали смо рукаве и живо радимо. Али то не захтијева да ћутимо и да не изнесемо гријехе, који су нам дојакошње наде у гроб положили. Износећи их, ми им за сва времена утискујемо жиг срамоте, те да их се чувамо, а биљежећи грјешнике, ми им не дамо да се уз оште одушевљење некажњено прокријумчаре, да опет стану на чело покрета и да опет доведу оште српско цјело до расула.

Ми се радујемо, што смо у дочеку бригадира господина Јанка Вукотића видјели да нам је братски народ српски из Србије пружио и руке и срца. То и ми чинимо њему у сусрет. Нека тако и остане. А они, који су се умивали гријехом према нама, нека принесу општој ствари на жртву само то, да од нас не захтијевају више до — заборав.

Заборав нека да вјечни мир гробу њихових гријехова према сложене раду.

ИРОНИЈА

А.-угарска штампа пишти као гуја у процијепу што јој је пропала подвиза коју је спремала конференцији европских сила. Хтјела је, на име, да закључи с Турском засебан споразум у питању признања изречене анексије, па с тим свршеним чином да изигра велике силе и њихов суд.

Да би успјех био потпун, наговорила је Бугарску да и она то исто уради и да у циљу признања проглашене независности и краљевине постигне, мимо воље сила потписница Берлинског Уговора, с Турском засебан споразум.

Али су силе то осјетиле и уложиле су код Порте свој утицај да до тога не дође. Нарочито се у томе догледу истакла Енглеска. Турска је увидјела штетност таквога једностраног корака и изјавила је, да засебних споразума не жели. Остала је да конференција европских сила ријеши кризу.

На то је аустро-угарска штампа из једног гласа јакнула. Изненађена таквим држањем Турске, изгубила је моћ здравог расуђивања и постала је смијешна за цио свијет. Оно, што доноси, просто су ироније на њу саму.

Пребацује Турској, да не умије да уочи праве пријатеље кад одбија од споразума Аустро-Угарску и Бугарску. А Аустро-Угарска ју је опљачкала!

Зар то није иронија? Увјерава Турску, да на конференцији европских сила не би нико тако несребчно заступао интересе Турске као она, а овамо та конференција има да се састане да заштити Турску од њене грабежи.

Зар није и то иронија? Отимач, који излази пред Европу да му се суди, нуди се опљачканој Турској за браниоца пред том Европом. Од кривца хоће да постане судија и адвокат.

Већ по хиљадити пут спомиње Санџак и великодушност, као и правичност Аустро-Угарске, која Санџак поклања Турској, а овамо то ништа друго није, него поклања од плачке оно, што није могла изнијети из куће.

То сада треба да је доказ њенога пријатељства и несебичности. Иронија!

Одмах је за тим пронашла накнаду за Санџак, а то је: Турска да призна анексију, а Аустро-Угарска да призна Турској посјед Санџака. Зашто није рекла и Цариграда? То би било онда још веће пријатељство.

А да би Турска у будуће била сигурна, обећава и да би се на свагда одрекла Санџака; превиђа, да тим признаје своју скромну намјеру, коју је гајила и гаји, да згодном приликом захвати и Санџак. А колико њена ријеч вриједи, и колико јој се може вјеровати кад се одрече, доказ су пошљедњи догађаји.

Па ипак се у Бечу вјерује, да ће Турци и на тај лијепак наћи и залијепити се.

Зар није и то за смијех? Али за највећи смијех је оно гдје се говори о Србији и Црној Гори.

Нико из Србије и Црне Горе не тражи Санџак, али штампа аустро-угарска то непрестано претпоставља и онда тврди, да би то како за Турску тако и за Аустро-Угарску било погубљено — јер су Срби — рђави сусједи, као да Србија и Црна Гора нијесу и сад сусједи и Аустро-Угарској и Турској! То би тек, по тој штампи, постали кад би узели Санџак.

Па онда чујте ово: Споразумом између Турске и Аустро-Угарске ова пошљедња положила је сталан темељ трајном пријатељству према Турској, што је у 19. вијеку била традиционална политика аустро-угарске монархије.

Дакле, у 19. вијеку пријатељство према Турској била је традиционална политика њена, а сад би јој се тек положио темељ. И све те лудорије избацује „im en Bisser! Bosnien und Herzegovina (за један залогачић Босне и Херцеговине!).

Војујући противу Енглеске, за коју вјерује да јој је овај сепаратан споразум осујетала, пита Турску, шта је имала досад од енглеске заштите? И то пита, истичући своје пријатељство, онај, који је Турску прије кратког времена похарао и због чега је ово велико врење у Европи.

Зар није и то иронија?

А последице опет подмеће, како се конференција постарала за накнаду „историским противницима“ Турске (Србији и Црној Гори) што би јој уштеђено било кад би пристала на сепаратан споразум и на губитак Босне и Херцеговине.

Најзад, Енглеска подстиче ватру на Балкану, а Аустро-Угарска је та, којасе упредобила, па само смиренотрепље очима. Она ништа није урадила што је ту ватру могло запалити.

Колико је оне у Бечу и Пешти освојила забуна, види се из тога, што не увиђају какве бургије избацују и како им се на то цио свијет смије.

Хроника

Шта нам је још оскудијевало? Биоградски „Одјек“ написао је веома лијеп, пун братских чувстава чланак о сложеном раду Србије и Црне Горе. Одавно смо очекивали да таква чланак изађе у органу радикалне демократије. Очекивали смо особито онда, кад су још до прије неколико дана неки „Одјеку“ сродни листови, на сав мах сијали раздор између двије српске државе. Хвала милостивоме Богу, дочекали смо то бар сад, и ако мало доцна. Хвала „Одјеку“ што се бар у овоме тренутку одужио вишем српском задатку.

А сад да се осврнемо на тај његов чланак, који нам се толико допао. „Одјек“ вели, да српском народу за овакве тешке ситуације, у којима се данас налази, није оскудијевало ни *љубав к земљи*, ни *одушевљење*, ни *готовост за жртве*, а *јунаштво најмање*. Тако је! Посветиле му се те златне ријечи. Даље вели да је српском народу за овакве ситуације оскудијевала *широка и трезвена свијест о сталној опасности*, у којој се налазимо и као држава и као народ, и о *сталној потреби*, да се заједнички бранимо.

То већ нија сасвијем тачно. Није зато, што је „Одјек“, на сву прилику нехотично, прећутао управо оно, што нам је највише оскудијевало. Нијесмо ми Срби били оскудни у великој мјери у свијести о опасности и о сталној потреби да се заједнички бранимо. Свијести о томе код Срба има и у колиби, и у палати, и у дому, и на улици, и у школи, и на предикацији црквеној, т. ј. о опасности, која нам пријети од Аустрије.

Још као дјена у основној школи учимо се да познајемо нашег народног непријатеља, и послје кроз цео живот слушамо ријечи само о њему и о опасности, ма, којима нам он пријети. Ми га знамо, ми смо га потпуно свијесни. Запитајте онога пастира на Хомољу и Златибору, или онога на Дурмитору и Шарпланини, па ће вам сви подједнако одговорити, откуда српском народу пријети опасност.

Друго је нешто, у чему ми Срби оскудијевамо. Оскудијевамо у државницима, у савјесним политичарима, у доброј управи: оскудијевамо у елементу, који ствара и чува државу, оскудијевамо у толеранцији и у ономе, што смо у грб свој ставили, на име у слози. Оскудијевамо *послије у добрим начелима*; оскудијевамо у увјерењу, да ћемо Српство ујединити само јаким, сложним, извјезбаном, на вријеме и добро наоружаном војском. Оскудијевамо и у љубави према способним људима и ауторитетима, које у мирно доба тучемо у главу чим се појаве, а у вријеме опасности узвјеримо се од страха, не знајући коме и у чије руке да положимо бригу о судбини својој. Оскудијевамо у озбиљним и трезвеним радницима; оскудијевамо у људима виших погледа и у вођама, који ће нас умјети повести ка побједи. Оскудијевамо зато, што сви хоћемо да водимо, сви да заповиједамо, а мало који да слуша и да ради само оно, што му је одређено. Оскудијевамо у помагачима људима од знања и неуморнога рада, јер чим кога видимо да је почео нешто наметно радити, удружимо се да га оборимо, али не да његов започети рад бољим правцем продужимо.

Не оскудијевамо, кад нас зла коб звијне по сред чела, у љубави према општем добру и одушевљењу за жртве. Не оскудијевамо тада и у ријешености да сви јуначки изгинемо, док у мирно доба оскудијевамо у слози и мудрости. Не

оскудијевамо у програмима, у радикалима, либералима, самосталцима, напредњацима, демократима и социјалистима и разноврсним партизанима и котиријашима, али зато оскудијевамо у Србима вишег гледишта и схватања, у хладнокрвним управљачима, који ће више радити, мање зборити и декламовати при чашини вина код богатих трпеза и „братских“ дочека.

Није овим редовима била намјера, да се поменути у истини лијепи чланак „Одјеков“ поправи, *но да се допуни и испуни правдица, која је из њега зајнла*. Треба те празнине попуњавати, јер је јавне ријечи српске дужност, да народ васпитава и да се бори за све што је корисно српској државној и националној мисли, ма то и не имало „демократску“ популарну боју.

Нова насиља Аустро-Угарске

Орган владе у Краљевини, „Самоуправа“, под овим насловом доноси овај уводни чланак:

Народне демонстрације у Србији, поводом анексије Босне и Херцеговине, покренуле су наше сусједи из Аустро-Угарске, да тим поводом чине службене представке нашој Влади, и да улажу и

као неки протест због тога што је народ, дубоко увријеђен не само у својим националним осјећајима, него и у осјећајима права и законитости, давао израз својем негодовању, у границама које закон допушта. У случајевима прекорачења тих граница, ма како да су ти случајеви били благи, власти краљевине Србије одмах су, и без икаквог протеста ма од које стране, саме учиниле своју дужност.

И док тако Аустро-Угарска, у случајевима исказивања јавнога негодовања у Србији, којим никако право Аустро-Угарске ни најмање није погажено од стране нашега народа, налази за себе право да чини службене, протестне представке, дотле њени органи власти допуштају себи, у натој уговорима, који су у пуној важности, очито незаконите поступке и шикане путничко саобраћају, претресајући путнике са уредним исправама, задржавајући их од пута, и заустављајући уредно декларирање пошилке под лажним изговорима, да су ове лажно декларисане.

Све то показује да држава, која се мије снбевала од дрског гажена међународног уговора на који је и сама дала свој потпис, неће уступити ни од гажена осталих својих међународних обавеза, само ако јој се учини, да то захтевају какви му драго њени интереси.

Случај са изванредним послаником Њ. Кр. Височанства Књаза Николе, господином Јанком Вукотићем, који је имао потпуно уредне путне исправе и laissez passer од стране акредитивног дипломатског аустроугарског представника на Цетињу, па ипак био задржан од пута и претресан најприје у Загребу, а по том у Земуну, — и сувише речито говори о несавјесности аустро-угарских органа власти у примјењивању међународних уговора, и о њиховој готовости да погаше свако право, само кад им се учини да им је то од користи. И, кад они то тако раде јавно, чак и са изасланицима појединих владара, може се већ мислити о њиховој бруталности и безобзирности код случајева, који су скривени од јавности и свијета.

Осјећајући сву неотесаност поступка својих органа власти према господину Вукотићу, Аустро-Угарска, преко својег представника на Цетињу, покушала је оправдати се пред владом Црне Горе, а преко својег представника у Београду, извинити се господину Вукотићу, да извршено над њим насиље, правдајући се, како је то било случајном погрешком дотичних чиновника.

Неистинитост таквог правдања очигледна је. Чак и у Персији, све административне власти, а нарочито саобраћајни чиновници, морају знати, па и знају за обзире, који се морају имати према изасланицима појединих владара. Од њих се, у земљама у којима се зна за међународну пристојност, чак не траже ни путне исправе, кад је њихова личност иначе позната, као што је овдје био случај. Али, када се већ траже путне исправе, када се оне покажу, и када су оне потпуно у реду, као што је овдје био случај са г. Вукотићем, — онда се такав путник не смије задржавати од даљег тумачења, чак и да је обичан путник, а то ли кад је он још и изванредни изасланик једнога владара.

Према томе, ово садашње накнадно правдање на Цетињу и у Београду, само је још један доказ о бескрајној перфидији аустро-угарске дипломатије, и о нечуваној дрскости и безобзирности њених административних органа.

До сада, Србија се много пута сретала са сличним неотесаностима аустро-угарске администрације. Од сада, и Европа ће имати прилике да их упозна. А запрепаштење, које је показао сав образовани свијет пред бруталним гажењем Берлинског Уговора од стране Аустро-Угарске, мора се само повећати кад сазна, да је то увијек било њено редовно понашање према мањима и слабијима.

Гласови поводом анексије

Како је у Босни?

Нема тога Србина кога не интересују прилике у Босни и Херцеговини, те се и не треба чудити што се са свију страна чују запиткивања: како је у Босни? Да, како је у Босни? питамо се и ми. Анексиране земље и раније су биле врло неприступачне, али од како су са свијем припојене хапсбуршкој монархији као да су ограђене кинеским зидом. У те земље слабо кога пуштају, а ко се и провуче кроз њих, иде као пас кроз росу. Путници, који су били толико срећни да прођу кроз Босну, причају нам, да се цијелог пута нијесу ниским састали, а о говору ни помена нема. На свакој станици стојала је стража и мотрила на путнике. Изгледало им је, — причао нам је

овај путник, „као да не путујем, по као да нас спроводе. Када сам изашао из ове несрећне земље, било ми је као да сам се родио.“ Дописник једног листа такође је имао срећу да прође кроз анексиране земље и он нам је причао своје утиске. „Грозота! На све стране промицало само бајонет и војничка канина. Куд год бациш поглед, сусрећеш се са оштрим погледом стражара, који те вријеба као мачка миша. Народ је убијен, сагрвен. Зна, да му од сваког покрета пријети опасност, те не даје гласа од себе.“

Из листова, што излазе у Босни и Херцеговини, о расположењу у тим земљама не може се ништа дознати; али се ипак може видјети, да би они хтјели од ове напаћене земље да створе Потемкинова села. Док службени лист пише како иде све као намазано, дотле „Hrvatski Dnevnik“ ређа неке испаде т.зв. ришћана, Срба.

Како је у Босни? питамо се још. Владин повјереник за град Сарајево па то најбоље одговора. Једини српски лист у Босни и Херцеговини прештампвао је из једног бечког листа један интервју, па је био забрањен! Значи, да се не смије прештампавати чак ни оно, што други листови отворено пишу. Наш лист, као и многи српски, не смије ни да привири у Босни. Није залуду речено у оној жалопојци Босне и Херцеговине: „...нијесма мора да застане овдје!“

Ето тако је у Босни!

Не даду им у Босну

Листови, који се сматрају као званични, доносе, да је министарство војно у Бечу наредило да се нови регрути не шаљу у Босну, него да се изучавају у својим пуковима. И све доиде, до год траје њихова обука, у служби ће остати сви војници, који се налази у Босни и Херцеговини, без обзира што им истиче рок. Исто тако нареджено је, да се не размјештају ни официри, који су у Босни и Херцеговини.

Турска се спрема

И ако се тачно зна, да Турска није баш толико расположена за рат, ипак она не сједи скруштених руку, него чини све потребне припреме „злу неваљалу“, како се вели. Поред дјеломичне мобилизације и груписања војске према граници, она је извршила поруџбину коња за артиљерију и коњицу.

Српске трупе у Аустрији

Као што се зна, у аустриској војци налази се добар дио Срба. На српске трупе се тамо с неповијерењем погледа, те и није икакво чудо, што се о српским трупама поведла ријеч чак и у угарским делегацијама. Делегат гроф Никола Зичи питао је хоће ли се српске трупе на граници замјенити другима. Фелдмаршал лајтант Хуго Хофман, на то је одговорио, да су се 1878. г. за вријеме оккупације бориле и српске и хрватске трупе и да их не мисле, према томе, замјенити. „Не казује баба сан како јој се снило, него онако како јој је мило.“

Источна конференција

Питање о источној конференцији отегло се као гладна година, те није икакво чудо, што се на њу у опште са сумњичењем гледа. Изгледа да се тим размишљањем и одговлачењем иде на то, да се цијела ствар затанка како би се послје рекло: „много више ни око шта.“ Лом је био око тога што ће се на конгресу решавати, а за тим је настала распра где ће се држати. Како сада из Петрограда јављају, изгледа да од конференције неће бити ништа. Идемо да видимо.

Ријечи и дјела

Кад је нарочито изасланик једног хрватског листа отишао, послје анексије, у Сарајево барон Бенко га је са усхићењем дочекао и том приликом одушевљено је клицао: „Овдје влада узорни ред. Идите по свој земљи, па се увјерите. Нико вам неће стати на пут, нити вас сметати, да не узмогнете видети све што хоћете.“ А тај исти дописник кад је био на Цетињу приповједао нам је како је попио из анексираних земаља скандалозне утиске. „Нијесам“, причао нам је, „могао ниједне крочити од шинијана и од силових стражара. Праћен вјечито њима, нијесам се могао ни с ким састати. Грозно је тамо, грозно...“

Како ће се барону донасти ово?

Срби у Америци

На глас анексије Босне и Херцеговине међу Србима у Америци настао је силно узбуђење. Многи су од њих хтјели да одмах крену у отаџбину, али су их други од те најјере задржали, те се сада на све стране по Америци држе скупиови, на којима се оштро осуђује отмицари и изјављује готовост, да сваког часа пођу у бој љути.

Српство

Избори у Далмацији. Избори бирачких бирача у Далмацији извршени су, те представе избори посланика за далматински покрајински сабор. Као сигурно се рачуна овај исход избора: 15—17 хрватска странка, Срби 7, праваша 7—8, Талијани 6, самостална организација (дисиденти хрватске странке) 4, демократи 1.

Словенство

Југословенски министар. Како бечки листови доносе, Др. Шустерчић ће бити постављен за југословенског министра. То је онај исти Шустерчић, што се онако словенски показао у делегацијама изјашњавајући се за анексију. И право је да га награде, јер је, плујући на своје словенско име, то заслужио.

Хрватски Сабор. Преко јавности објављено је како ће се хрватски сабор састајти ових дана, али се га вијест сада демантије.

„Освиту“ се вампири. Фамозни Хрватски лист у Мостару „Osvit“, који је био престао да излази, јер га није хтјео нико честит да чита, па ни сами Хрвати, у вријеме терора објављује да намјерава да се — понамири. Свијесни Хрвати му већ сад спремају глогон колац.

Гласови штампе о анексији

Аустриска предострожност

Поред осталих мјера предострожности, које је учинила Аустро-Угарска, забранила је и извоз и провоз ратног материјала. О томе читамо у „Pester Lloyd“:

„Аустро-Угарска монархија јесућушена жељом, у колико се то ће тиче, да избјегне конфликтима на балканском полуострву, те да на тај начин покаже своје мирољубиве намјере.“

Обзиром на садашње прилике у Србији и Црној Гори осјетило се краљевско-угарско министарство побуђеним, да у споразуму са заједничким министарством спољних послова и аустриском владом забрани до даље извоз и провоз ратног материјала за обавије ове државе.

Забрана је успједила наредбом министарства, која је објелодањена у данашњем броју званичног листа и та се наредба потпуно слаже с постојећим трговинским уговорима, а гласи:

Наредба

Краљевског угарског министарства од 21. октобра 1908., којом се забрањује извоз и провоз ратног материјала.

Заључком министарског савјета, а у споразуму с аустриском владом забрањује се извоз и провоз оружја, саставних дијелова оружја и муниције, ма било које врсте; даље средства за пуцање, дизање у ваздух и за упаливање снаге врсте, као и материјала за њихово прављење; надале забрањује се извоз и провоз коња, магараца, јахаћих и теглећих животиња као и свих предмета, који су потребни за њихову опрему; голубова, као и свих предмета, који служе за ратне сврхе. Забрана се односи на обије поље монархије укључујући Босну и Херцеговину и вриједи за извоз и провоз у Србију и Црну Гору.

Ова се наредба односи на све пошилке, које се или директно шаљу у Србију и Црну Гору или за које се може с разлогом држати, да ће индиректно досијети у поменути државе.

Краљевско угарско министарство забрањује себи право пошилке, са горе наведеним предметима, у колико би се оне у промет изстале с каквом другом наменом, да их контролише ради коначног утврђења њихове садржине. Не дозвољавају се промјене назнаке мјеста оних пошилака, које су већ одређене на извјесно мјесто.

Ова забрана извоза и провоза ступа одмах у кријеност.

Будим. Пешта, 21. окт. 1908.

Александар Бекерле,
краљ. угар. министар предсједник.

„T. Lloyd“ о Н. Санџаку

Говорећи о анексији Босне и Херцеговине „Тршћански Лјод“ доноси:

„Ну, према свему томе, може ли Србија, може ли Црна Гора остати без штете, без политичко-господарске награде? Срби и Црногорци, и ако бурно и одлучно просједују против припојене Босне и Херцеговине и пријете ратом Аустро-Угарској, неће ипак починити несмотреност, која би им могла изнјети више штете, него ли користи. Српска влада у Београду и црногорска влада на Цетињу суде о промијењеним политичким приликама у Босни и Херцеговини посве другачије, но ли узбуђено чуство њихових народа. Обије владе држат ће се дипломатског правила: do it best! Ноне пости-

ћи ће своју сарху, за којом иду и теже. Бит ће запријека. Доћи ће можда и до крви. Али, давна жела српског народа у Србији и Црној Гори испуниће се. Јер, оно Косово, на ком је покојано српско царство Душаново, то Косово сјединит ће преко новопазарског санџака и учврстит границе дивљу слободних славенских држава на Балкану: Србије и Црне Горе.

Не има другог излаза. Долази иза Босне и Херцеговине други земљишни губитак за Турску. То је губитак новопазарског санџака. Али тај губитак биће срећа за младу Турску. Новопазарски санџак, раздјелен на једнаке дијелове и припојен половином к Србији, а половином к Црној Гори, постаће за Турску чврстим бедемом против великобечевских похотама, које гразе за политичко-господарским освајањем цијелог Балкана, па и исте Турске. Па, напакон, што и врпеди Новопазар за Турску? Стиснут данас измеђ аустро-угарске Босне и Херцеговине с једне, Црне Горе с друге и Србије с треће стране, са самох 7350 км. земљишта и 175.000 становника, од којих су три четвртине Срби а само једна четвртина мусулмански Арбанаси, не има Новопазар за Турску никакву: ни политичку, ни господарску, ни стратегичку вриједност. Али, припадне ли Новопазар Србији и Црној Гори. Турска ојачат ће своје стратегичке положаје у Македонији, а можда стећи најбоље пријатеље и другаре у тима двијема славенским државама за заједничку борбу и отпор против великобечевске најезде, која ради о глави и пропасти Турске, Србије и Црне Горе.

Црна Гора о анексији

Скуп никшићских Црногорака

Из Никшића нам јављају: Колико год се одмичемо од немилост и тужног тренутка, кад „Црни Орао“ објави свијету да је пружио своје канџе, те да их забоду у ране српског срца, у толико све већа расте народна мржња и гњев, у толико се већа распаљује жељ за освећом пјеканом непријатељу, тако, да данас и мало и велико, и мушко и женско, забринуто злом судбом миле и напаћене браће у Босни и Херцеговини, ни о чем већ не мисли, ни сања, до ли о судбини своје браће, која су кост од наше кости и крв од наше крви, и жели једино — слободу или смрт!

Колико су узбуркана и заталасана народна осјећања, произведена поступком аустро-угарске монархије, види се и по томе, што су се Црногорке почеле окупљати на јавне зборове, да даду одушке својој болу и сриби, јављајући узданици Српства — заточницима српске слободу — да су готове и спремне подијелити све патње и муке, које би наступиле у крвавој борби за свету слободу наших двију поносних земаља и свега раскомаданог српског племена!

Такав збор држан је 12. ов. м. и у Никшићу, на који су Никшићанке листом похитале. Како је текао овај скуп, најбоље да наведемо неколико ријечи из говора, који је држала г-ца А. Вукотићева, која је у друштву са још двије одашње учитељице покренула овај скуп. Она рече:

Црногорке!

Чуле сте а и љуто осјетиле кобни глас да су наше двије сестре Босна и Херцеговина понова пале у ропство! Тај тужни глас одјекинуо је широм Српства; данас је свако српско срце растужено и тешко увиријењено...

Црногорке!

Данас туђа нога газе по светињама Србином; данас се кују тешки ланци за нашу милу браћу и сестре; данас се разијеже мјесто пјесме и весела јак и плач наше браће у Босни и Херцеговини; данас бијесни дивља сила непријатељска у нашој кући; данас се баца у ледене зидине цвијет наше браће! Али, миле сестре, потомци Краљевина и Обилића, који су више од пет стотина година одолијевали непријатељским настратама, и који су сваки камен и сваку стопу Српске Земље залили крвљу, неће ни сада пожалити своју крв за слободу поробљене браће! Својој рани умјеће наћи лијека; покажите свијету да још куца срце у јунака.

Црногорке!

Наступио је тренутак, кад једна мала варница може запалити цијелу Јевропу. Ту варницу укресаће Србин, коме се толико неправде чине. Ако вапаји наше браће не нађу утјехе код просвијештог свијета, те моралну српски осветници загазију у крвави бој, будимо спремне, да својој браћи пружимо напуну помоћ попут оних дичних Црногорака, којима цар јунака, наш узвишени Господар, овако пјева:

„Ви нијесте од нас мање,
Кад наступе живе муке:
Воде, праха и олова
Пружају нам наше руке!“...

Говор се завршио усклицима: Живио Господар!... Живио српски народ!... Живеле Црногорке!...

Скуп је био у школи, а послје говора прошао је улицама, пјевајући родољубиве пјесме. Њему се придружило грађанство и на тргу се ухватило коло, које је трајало до ноћи, ма да је киша као из кабла лила. Вријеме је било исто тако мутно као што су и српска чеда у овим данима. Густо као тијесто и црни као катран облаци ковитлали су се по небу, а каткад се чујала потмула грмљавина, коју је просијецала муња. Баш као да је и само вријеме хтјело показати да судјелује у судбини данашњег Српства.

Дај Боже, да се једном изведри изнад раскомаданог Српства.

Дневне новости

Извезао се до Крушевца. Њ. Краљ. Височанство Њаз Господар извезао се јуче на аутомобилу до Крушевца са дипломатским заступником Србије г. Ј. Јовановићем.

Пут Њагиње Милене. Њено Краљевско Височанство Њагиња Милена креће се у ова два три дана на пут у иностранство ради поправке здравља.

Шетали по парку. Јутрос су се краће вријеме шетали по Дворскоме Парку на малим колима са једним коњем (voiturette) Његово Краљ. Височанство Њаз Господар и енглески дипломатски заступник при нашем Двору г. Орели.

Повратак бригадира Јанка. Г. бригадир Јанко Вукотић приспио је синоћ с пута из Србије на Андријевицу. Отуда ће данас у Колашин, из којег ће колима до Подгорице. Сјутра послје подне г. бригадир стиже на Цетиње.

Поздрави из Србије. Његово Краљевско Височанство Њаз Господар добија из братске нам Краљевине Србије многобројне телеграфске и писмене поздраве од појединачних и разних корпорација, који изјављују своја родољубива осјећања и ријешеност, да се жртвују за добро српског народа, кад два српска владоца заједнички објаве српскоме народу, да је куцнуо час страшне борбе на живот и смрт са непријатељем.

Шикане над путницима у Котору. Наши путници, који путују у иностранство преко Котора, изложени су тамо великим непријатностима. Претрес њиховог пртљага и одијела врши се са таквом строгашћу, да се у томе види више зла намјера, него ли савјесност. Неке од путника зову и у полицију, ако на њих посумњају (а на кога од нас они сад не сумњају!), те их ту испитују, куда ће, колико ће тамо боравити, с каквом сунајером дошли, с киме ће се састајати, и т. д. Све је ово излишно, али се ипак ради само да се отежа путнички саобраћај са Црном Гором. Може се контрола над сумњивим лицима, ако таквих има, вршити и на други начин. Код нас и.п. власти не чине никакве сметње аустриским поданицима кад допутују у овим временима овамо, и ако нас сада посјећују и некакви сумњиви „новинари“ са фотографским апаратима и фратри „мисионари“.

Новинарски рат. Угледни руски лист петроградско „Новоје Времја“ води прави новинарски рат против Аустрије. Оно оштро напада аустриску дипломатију због анексије Босне и Херцеговине и изјављује, да Русија никад неће допустити, да Аустрија прегазе српски народ.

Куда треба да путују. Како се већ Црногорци на сав мах враћају из Америке у своју отаџбину, то би било добро да буду претходно обавијештени, куда би сада

за њих било најбоље да путују у Црну Гору. У томе погледу могли би да учине добру услугу сви они у земљи, који имају својих рођака и саплеменника у Америци. Требало би да им пишу и да им препоруче у писмима, да се у Црну Гору никако не враћају преко Грста и Аустрије, нити на аустриским паробродима, већ преко Ђенове и Италије на талијанским паробродима. Свако ће лако разумјети, зашто им се овај пут, а не онај преко Аустрије препоручује. Кад су аустриске власти могле да поступе на онакав ружан начин са изаслаником Црне Горе, г. бригадиром Јанком, да шта би оне тек радиле са нашим Црногорцима, ако би их затекло ратно стање на аустрискоме земљишту, а при повратку из Америке!

Дакле нека сваки Црногорац избјегава путовање преко аустрискога земљишта, ако му је то икако могуће.

Наши пјесници. Анексија Босне и Херцеговине дала је силне аспирације нашим пјесницима да лете пјесме за пјесмом. Како смо обасути тим силним пјесмама, које нам се неприкидно шаљу ради уврштења у лист, то смо принуђени да овим путем изјавимо: да са болом у души жалимо што њихова пјесничка надахнућа не можемо уврстити, јер у опште нерадо доносимо у листу пјесме, а сад све да бисмо хтјели, није нам, због нагомиланог хитнијег материјала, никако могуће. Зато умољавамо све у опште да нас поштеде својим пјесмама и да их шаљу другим листовима, гдје ће наћи одзива.

Црногорци се враћају из Америке. Свакога дана све више се враћају наши Црногорци из Америке. И до њих је у Америци попро глас о анексији Босне и Херцеговине и о узбуђу, у коме се налази њихова отаџбина. Често се јављају поздравним телеграмима Господару и министру војне, у којима изјављују готовост, да се врате кући и свој живот ставе на расположење отаџбини. Прекјуче је како нам јављају из Бара, тамо преко Италије из Америке стигло 20 Цеклињана, који су похитали у Црну Гору, чим су чули за ову ратну узбуну на Балкану. Они веће, да их је још много остало у Италији, гдје чекају први пароброд, па да се крену за Бар.

Читаоцима. Због сјутрашњег празника Св. Петра Цетињскога Чудотворца, умјесто сјутра наш лист излази данас. Идући број изаћи ће, као обично, у сриједу.

Митинг у Солуну

Из Солуна добијамо:

Нема српскога краја, чији ваздух, у овако бурним данима, није потресен говорима бурних говорника и узвицима: „Живјела Србија и Црна Гора!“ Живио Пјесник! пјесме „Онама“ Онома, који је гом реченицом својим потомцима указао пута, куда треба гредити. Па и ми на обалама Хучнога Егеја, а у поноситоме Дојчинову граду, сакупили смо се, да се изјадамо, ако не другом, а оно хучним валима, који ће по свијету разлијеги: да Србин не може бити равнодушан, кад чује вапај своје браће.

И заиста 26. пр. м-ца бијаше се много Срба Солуњана и Срба Босанаца, Мухамедове вјере, сакупило код Бијеле Куле, да се у договору изјављују и да се договоре шта да раде, али на молбу Младогурака, да се задрже за сјутра, па да би се одржао општи митинг, Срби су пристали и разишли су се договорно, да сјутра дан прије подне дођу у српску гимназију, па да одатле иду на пољану код касарне.

С нестрпљењем се очекивао тај дан, дан општег митинга.

Дође и тај час. 27. пр. м-ца у 12 сага у српској гимназији сакупи се и мало и велико, а у 1 сат кренули смо се пут касарне. Пред нама се виле српске и турске заставе, које су носили наша браћа Бо-

санци. Пјевало се све док смо стигли на одређено мјесто. Приближујући се одређеном мјесту, гдје се бијаше сакупило око 10.000 душа, а и за нама је ишла поворка од 4—5000, зајевали смо жалостиво ону пјесму: „Авај Босно!“... Ту се одржали говори на осам језика и то најприје на гурском, затим на грчком, српском, бугарском, јеврејском, влашском, арнаутском и француском. Сви говорници осуђивали су злочиначко дјело проклете Аустрије. Народ је, и ко разумије и ко не разумије оно што је узвикивао говорник, на својим језицима одважно протествовао, говорећи: „Доле с Аустријом!“ „Рат Аустрији!“

При свршетку митинга Младотурци замолили су народ, да се мирно разиђе, али се српска омладина није могла разићи, него је са својим барјактарима, онако раздражена пошла право уз варош, а за омладинцима око 1000 душа разних народности, који су осјећали као и ми, да је Аустрија поступила нечовјечански, гадно, као што то њој доликује. Српска омладина пјевала је и даље нагротске пјесме, показујући непријатељу, да би српски омладинци с пјесмом пошли и на Дрину и пјевајући тукли се с непријатељима. Ишли смо неколико Митад-пашиним улицом, па смо онда окренули Хамидијом, гдје се и конзулати налазе. Свукуда је сваки саобраћај био прекинут. И Хамидијом поред пјесме јасно се чујаху ријечи: „Доле Аустрија!“ „Рат тиранима!“ — не само на српском, него и на грчком, француском, јеврејском језику. У то је дојурило гурска коњица, хотећи да умири, али се раздражена свијетина није могла умирити и одмах је, налазећи се пред бугарским агенством, узвикнула: „Доле с Бугарском!“ „Доле с издајцима!“ А да би што више понизили Бугарску, која се у договору с Аустријом прогласила за некаку тобожњу независну краљевину, званично је. Одатле смо дошли пред талијански конзулат, гдје смо из свег срца клицали: „Живјела Италија!“ „Живјели пријатељи Српства!“ Потом је пред српским консулатом зауставио народ један енергичан Босанац-мухамеданац, који је раширених руку, а стојећи на колима, узвикнуо: „Живјела Србија и Црна Гора! Живјели Срби!“ При том је јечајући говорио, како је његов дјед водио крваву борбу са Србима, али даље он рече: „то је била заблуда и ја тако нећу, јер је дошло вријеме, да се здружи брат с братом: брат је мио, ма које вјере био!“ Одатле смо се упутили другом улицом када је с прозора довикивано: „Живјели Срби!“ — јер се само српска пјесма чула и српски узвици, ма да је ту у већини било других народности. Пјевајући дошли смо и пред грчким конзулатом. И ту смо манифестовали, кличући: „Живјела Грчка!“, а Грци с пуно одушевљења: „Зити Срби!“ А да би доказао мојој браћи Црногорцима, да је заиста јако огорчење у свима завладао, а нарочито у грудима неких синова, изнијежу овдје у цијелин говор брата Васојевића Драгише Боричића, ученика IV. разреда гимназије, који је пред грчким конзулатом грчким језиком узвикнуо:

„Браћо!“

„Радосан се осјећам, што пред овако великим бројем своје браће, и приликом данашњег дана могу, да дам изјаву својим младићским осјећајима: Данашњи дан није један од обичних дана, када појединац има на срцу неку тешку болку, нити је дан када несрећни случај задева једну кућу, већ дан судбоносан, који се у историји једног народа биљежи као дан, када се једном племену кида будућност, када се ђефови црне Аустрије хоће да одиграју на земљишту наше отаџбине. Та иста Аустрија прије тридесет година старна Берлински Конгрес, сама му одређује параграфе и сама рјешавала судбину балканских народа, као да је пу једини Бог обдарно врлинама. Да у хаосу, који је она свијету представљала, створи поредак. И тим — по српски народ — судбоносним Берлинским Конгресом, успјена, да отицњем Босну и Херцеговину, да у њима уведу ред, па је ли га увела? Да јој је било до тога стало, она га је имала кад увести, па вратити те земље онам чије су раније биле. Но Аустрија, уводећи реформе, она је увела зло у босанско становништво. Учинила је неспособним својим злостављањем онај несрећни народ, банајући га у тамнице мрачне, да трну, као пошљедњи створови бесправни. Док су тако Швабе у црном одијелу, црно мислили, а још црње радили, докле су у исто вријеме умјеле представити Европи преко јавних гласила и плаћених агената, да по Босни и Херцеговини тече млијеко, док су текле сузе мутне и крваве — сузе несрећног босанског становништва. Јер да је збиља биједио Босанцу и Херцеговцу даго икакно право, он не би онако болно јачкују за својом Босном.

„Авај, Босно, сиротице клета,

По твојем небу сунце већ не шета!“...

Те су ријечи потекле из рањених груди, а увијени понос босанског народа додаје:

„Ал' је тешко служити горега,
Који нема срца поштенога!“

Да је на врхунцу звијерство Аустрије, најбољи нам је доказа, ако бацимо поглед на Косово гдје су хиљаде кућа јадних Босанаца и Херцеговаца, који оставише своја топла огњишта, да се по њима шири Шваба и да ужива Мађар и Циганин у готовој кући. Бједни Босанац тражи нова мјеста гдје ће своју гладну дјецу да окупи око себе, само да не буде у Босни, да не буде под страним игом Аустрије, којој мало би, што од Беринског Конгреса срамно третира босанску сиротињу, називајући себе реформаторком, док би јој боље било име гробар босанског живота, јер заиста ко је хтио истину говорити, тај у Босни није могао остати, или ако је остао морао је трнути у бањалучким тамницама. Та иста Аустрија, под изговором, да уведе реформе прижила је своје прљаве нокте да с њима поново у месо турског царства задре. И док су јој страни агенти — бестидне газдарисе — крстарили по Косову и Скопљу и били прах у очима народа, да се уведе реформе, дотле је новац те исте Аустрије играо важну улогу код Арнаута, који се нијесу стидјели, да на дан, кад Турска даје Устав, кличу: да живи наш Господар Аустрија. Но Аустрија би мало, што наговара Арнауте да врше насиља над Србима у Ст. Србији, мало јој би што пуних тридесет година копа раку Босни и Херцеговини; мало јој би што тридесет година текоше сузе босанског народа, што се по гори Романији не могуће чути пјесме веселог пастира, што се по Босни не чујаше гласа ратарев, што је све умукло до плач босанске сирочице. Но ни плакати се није смијело, јер је мач смрти, мач аустријског жандара лебдио над главом неутјешне босанске сиротице. Све је то ништа било Аустрији, па је ово дана спремила потпуно гробницу Босни и Херцеговини. У тој гробници сахрањити неколико стотина хиљада наше браће жалосних Босанаца. („Доле с Аустријом!“) Ми смо чекали, да видимо шта ће Европа са своје стране учинити. Али кад видимо, да за том удовицом ступају корак у корак и остале европске силе, кад сад смо видјели да је над нама небо затворено, да нам се не прима ни плач ни молита, да су наше гусле оклин објешене, да их прашина покрије и да се над њима струне кидају, онда већ не смејемо остати равнодушни посматраоци аустријског рада, ми већ нијесмо они, који су хтели легалним борбом и легалним радом, да чинимо своју дужност. Свакоме Србину, ма гдје био, увијејена су и његова човјечанска и национална права, те он мора вједрог ока, изнедрених присију стати на бранич тих права, на брани своје браће, својих два милиона мученика. На српско је огњиште непријатељ ногом нагазио и ми морамо или погинути, или погинути и напшљетку погинути, али часно, како је то у души витешког српског народа — народа чија је судбина до на ивицу понора довођена, али народ, који је над понором довођен онда, пошто је све своје силе употребио за отпор. Он ће и овога пута употребити. Нека нико не мисли, да је српски народ мали, јер он има на срцу добро своје нације. Груди су српског народа челичан бедем његових права. Српски народ је тигар, који ни од чега не преза, само дирнеш ли му у живца, у срце братства. Младо-турски комитет је подигао споменик себи у својој отаџбини, али да видимо шта ће учинити на пошљедњи вапај Босанаца. На пошљетку тај двеста-годишњи господар Будима нека спо-

којно сједи на златној столици, нека се Бугарска и царевином прогласи и остале народности нека равнодушно посматрају развој дотађаја, али српски народ мора ићи тамо или да с крста босанске Голготе скине босански народ или да стави себе на Голготу.

„Живио српски народ!“
„Живијела Србија и Црна Гора!“
„Рат Аустрији!“...

По том смо дошли у српску гимназију у чијем дворишту сва свјетина није могла стати, те их је било већина изван аплије. Са пансионатског балкона неколико ђака гимназије држали су говоре, а завршио је лијепим и патриотским говором директор српске гимназије г. Драгомир С. Обрадовић.

Браћо Црногорци!

Дође вријеме кад ће те своје зарђале ножеве извадити из корина и обојити црвеном крљу, па или извадити своју браћу Босанце, или са њима у мрачни гроб пасти. Сав свијет нека скочи, да нас умири — не умири нас док Србију и Црну Гору не видимо састављене, а нашу браћу Босанце и Херцеговце изабављене ис-

под чељусти прожарљиве Аустрије. Боримо се и ослободимо Босну и Херцеговину — ослободимо те двије од старина српске земље. „Живио Књаз Никола! Живијели његови хрбри Црногорци! Живио Краљ Петар! Живијела Србија!“

Босна је била наша и она мора бити наша.

Нико Аврам Цемовић-Деловић

СТАРИ ВИТЕЗ

† барјактар Оташ Савин Меденица

Сваким даном риједе се редови наших јунака. Лавови стари, стари борци нестали, а млађи људи немадоше прилике огледати се на бојном пољу, те да попуњују њихова мјеста.

Црна Гора и поносна Брда многу су својих витешких хероја имали. Имали су таквих хероја, којима би се и неки народи могли поносити и којима је једини идеал био Српство и слобода. Многи од њих нађоше свој гроб на бојном пољу, умријеше за славу своје Отаџбине, оставиши вјечити спомен у доцијем нараштају. Али многе и многе витезове поштелила је судбина да, испрошјујући душманским куршумима, на постељи свој вијек заврши.

Један од таквих хрмбрих јунака и витезова јесте и барјактар Оташ Савин Меденица.

Морача, будући у близини крвавог Колашина, свагда је била у непрекидној борби са колашинским љутим јунацима. Њени синови гинаху и добијаху, паљећи колашинске куле и чардаке и кољући непријатеље-зулумчаре, а бојни поклич ни за тренутак не престајаше орбити се њеним јуначким горама.

Још од ране младости у тим јуначким четама међу првим учествовао је и Оташ Савин, а у боју на Трпезе код Колашина 1859. године, кад су Морачани и Ровчани са Дробњацима и Васојевићима опалили Колашин са околином, Оташ се показао као хрбри јунак и добио прву пушчану рану.

Године 1862. кад је турска сила највећом жестином напала Црну Гору, када су се Црногорци очајнички борили и бранили, у тој борби показао се као неустрашим јунак стотинаш гарде Оташ Савин, ухватиши једног турског официра и једног низама, задобивши двије луте ране, једну од оштре сабље а другу пушчану.

У потоњем рату расте и гранају се његова јуначка дјела, која ће му оставити славно име не само у његовом племену него и у цијелој милој домовини.

У бојевима у Језерима и Пиви, гдје је био рањен од пушке, са ножем у руци улијетао је у редове непријатеља — пресијцајући их по поља, а остављао је другима, да им сијеску главе, чиме је међу Херцеговцима оставио глас, те и данас један другоме тамо зборе: „да си као барјактар Оташ Савин“.

Бојеви на Острошким Гретама и доцније око Бара увеличали су славу његовог оштрог јатагана, који је из сваког судара с непријатељима излазио крвав, а крсташ-барјак изрешетан непријатељским куршумима.

А, бој на Новшићу? тај бој стекао му је неумрлу славу и код наших и код непријатеља — те у околини Плава и Гусиња чућете гдје Мухамеданци уз гусле пјевају његово јунаштво, диве му се и поштују га.

А бој на Новшиће, гдје је славни командант наше војске био у веома незгодном положају? При се барјактар Оташ Савин са барјаком у лијевој, а оштрим јатаганом у десној руци пробио кроз непријатељске редове и дошао до војводе Мирка соколећи потиснуту војску, те су Турци били одбијени, а Кучи присаједињени осталој нашој војсци.

У свим црногорским бојевима и ратовима око миле Отаџбине, стари орао и витез Оташ уграбио је добар дио јунаштва; Не жалећи свој живот он је непријатељским оловом био тако рђи изрешетан, јер је на тијелу носио девет љутих рана, па и поред тога било му је суђено да се растави са овим свијетом на своје осирошеном огњишту — јер од срца порога мушког оставио није — а у 83. години честитог и примјерног живота.

За своје јуначке подвиге био је одликован највећим нашим орденима за јунаштво, а Њ. Кр. В. Књаз Господар свагда му је указивао највећу наклоност.

Приликом смрти му његови синови примили су саучешћа од Њ. Кр. В. Књаза Господара, Њ. В. Књаза Мирка и Њ. Високопресвештенства г. Митрополита и свију министара, бригадира и многих истакнутих у нашој земљи личности. То је најбољи доказ колико је покојник био уважен код Господара и у народу, то је уједно и благодарни данак савременика и потомства витешкој сјени борца-витеза.

Заслужни старина сахрањен је са још неким почастима у своје родно мјесту на „Црквици“ 9. септембра пред поном црквом, коју је он са братством подигао у спомен побједе над Турцима 1877. године.

Слана таквим јунацима и херојима и мир пепелу њихову!

Р.

Народно здравље

Убила га обрла. — У пендеспој, тјесној или сувише пространој обрли вога се јасно поведе. Нарочито се лако отаре и огули (убије) кожа са члапци, па забуту од ласице, на петној жали, па горњој попршници прстију, а на члапцу палила и малог прста. Те поведе су врло редовне. Човјек с таквом поведом не може слободно борачки природни корак, него се поповаже на друге начине, па се овда много брже умори и изнемогне. Свега тога отворене поведе на воли изложене су свакојаким ветрости, па се врло често и подљуте и заразе. Често те подљуте и заразе пређу са стопала и даље, те ободе личица и врли судони и жалједе нијеле поге, па и нијелог тијела.

Од убоја обрла је првих маршева у години 1870 25—30% франц. војске. Обично за тај губитак рачуна се 5%.

Шећер у војсци. — У француској војсци давали су — покушају ради — појшницима у 2 компаније за 3 војске 60—165 гр. шећера дневно — махом у води или ками. Те компаније добијале су само подонику обичног оброка меса, па су ипак биле задовољне. Нег појшника појшних проведи су 3 дана сасвим без меса, а добијали су мјесто тога по 300 гр. шећера. Код синх се показало, да шећер даје свагда да јачи и јача тијело према умору и презору, а нарочито према сузанању. Под болести су те компаније мање страдале, него друге.

Књижевност

Књига о Дечанима. Монашко Удружење дало је у штампану књигу „Високи Дечани под туђим пач“, од Г. Д. Мирчањина, у којој се излаже историја познатог дечанског штања, које је од прије пет година почело поводом окупације наше Високо-Дечанске Лане од стране светогорских мислиона. Књига ће бити кроз петнаест дана готова, а плаћи ће 5—6 штампаних табак уз прилог слике Н. Дечана.

Књига је 1 динар или 1 круна. Књиге ће експедирати блајина нашег Удружења. Адреса је: Г. Пугиуви Гаврилу блајиницу Монашког Удружења (мв. Јопишница) Јагодина Serbie.

Читља. Књијжара Н. Калугеровића на Петину издава је књијжницу читулу, пошљетку, књијжницх, па успишх братић, коју је одобрила Ковситорија. Цијена је 50 дина. Препродајница 20%.

Најновији телеграми

(Од Бечкога Кор. Бироа)

Силе за Бугарску

Лондон, 16. октобра. Из Софије се јавља, да су представници Енглеске, Француске и Русије предали бугарској влади идентичну ноту, у којој савјетују да Бугарска пошаље изасланика у Цариград, који би радио на признање независности и споразумно се са Турском о праведној накнади. Њемачка и Италија одобравају такође ту ноту. Очекује се, да ће одговор Бугарске бити повољан.

Бугарско Н. Собрање

Софија, 16. октобра. Краљ Фердинанд је отворио Собрање престолом бјеседом. Послије престоне бјеседе прочитана је прокламација краљева у Трнову, па је сједница заказана за петак. Свечаној сједници нијесу присуствовали страни посланици.

Црногорски изасланици

Рим, 16. октобра. Црногорски изасланици отпутовали су: Томановић за Бари, а Поповић за Париз.

Француска о анексији

Будимпешта, 16. октобра. Француски посланик Крозје предао је данас цару Франји Јосифу својеручно писмо пресједника републике Фалијера, којим му овај топлим рјечима благодари о присаједињењу Босне и Херцеговине и додаје, да ће француска влада с обзиром на опште интересе Европе и одржање ми-

ра учинити све могуће да се дође до споразума, а у томнастојању водиће се осјећањима срдчане симпатије, којом су задануте владе аустро-угарска и француска.

Напустили Плевље

Сарајево, 16. октобра. Јутрос су аустро-угарске чете изашле из Плевља, те је од данас Новопазарски Санџак, потпуно ослобођен од Аустро-Угарске. Синоћ је била у Плевљима опроштајна вечера аустријских и турских официра на којој су биле подигнуте здравнице цару Франји Јосифу и Султану.

Извољски у Петрограду

Петроград, 16. окт. Извољски је стигао овамо.

Гласови из Србије

Биоград, 16. октобра. Приликом састанка Думе послато је у Петроград много поздравних депеша.

Пронеси се глас, да је јуче на граници бугарско-турској био крвави сукоб између једне бугарске чете, која је упала у Македонију и турске војске, која је чету гонила до бугарског земљишта.

Српски престолонашљедник

Петроград, 16. октобра. Престолонашљедник Ђорђе стигао је овамо. Жандармерија је забранила манифестације, које су се спремале, и није допустила ни посланицима Думе да уљегну у жељезничку станицу.

Предавање о Б. и Херцеговини

Петроград, 16. окт. Синоћ је професор Погадин у политичком клубу држао предавање о Босни и Херцеговини, коме је присуствовао пресједник Думе Хомјаков с многобројним посланицима. Погадин је жестоко осудио политику Аустро-Угарске. Многи су посланици тражили ријеч, али је полиција забранила сваку расправу.

Петроград, 16. окт. Дума је отворена. Социјалисте нијесу присуствовали сједници. 87 посланика подијело је интерпелацију због тога, што је пулицција јуче на предавању професора Погадина забранила да се поведе расправа о анексији Босне и Херцеговине. Кадет Махлаков жигосао је ту забрану као увреду националног руског осјећаја.

Отварање Собрања

Софија, 16. октобра. Краљ је отворио Собрање говором, у коме наглашује да је ради очувања интереса народа бугарског прогласио исту независном, захваљује народу на осјећајима, којима је примио ту праведну ствар. Што се тиче источних жељезница он изјављује да економска политика, а особито она која се односи на те жељезнице и на угрожене народне интересе, изискује безусловно да те жељезнице остану у рукама наше државе, која ће ипак дати свакоме што је право као накнаду.

Усвојен кредит за Босну

Будимпешта, 17. октобра. Делегација аустријска усвојила је кредит за Босну.

Споразум Турске и Бугарске

Париз, 17. октобра. „Тану“ јављају из Софије, да је између Турске и Бугарске закључен договор, по коме Турска признаје независност Бугарске, која пристаје да јој исплати накнаду за источне жељезнице и Румелију.

Распуст резерве

Софија, 17. октобра. На основу представака велесила влада ће пуштити кућама резервисте 18. октобра у мјесто 21. октобра.